

Delprov A – Exempel på bedömningsunderlag

- Bedömningsmatris – svenska 3
- Bedömningsmatris – svenska som andraspråk 3
- Kommentarer till bedömningsmatriserna
- Exempel på bedömda elevlösningar uppgift 1

Kopieringsunderlag: Bedömningsmatris delprov A – svenska 3

Aspekter	F	E	C	A
Innehåll	Textens innehåll är till viss del anpassat till situationen och det vetenskapliga skrivandet. Detta innebär följande: – Texten innehåller en frågeställning som motsvarar den som ges i uppgiften. – Texten innehåller en rimlig beskrivning. Beskrivningen bygger på flera relevanta källor från texthäftet. – Texten innehåller slutsatser/ en jämförelse som delvis bygger på textreferaten. – Eleven visar ett objektivi förhållnings-sätt. – Eleven tillämpar regler för citat- och referattekniik.	Textens innehåll är anpassat till situationen och det vetenskapliga skrivandet. Detta innebär följande: – Beskrivningen har tydligt fokus på frågeställningen. – Slutsatserna/jämförelsen presenteras i ett utvecklat resonemang som i huvudsak bygger på textreferaten. – Texten utmärks i huvudsak av objektiv saklighet. – Citat- och referattekniik fungerar i huvudsak väl.	Textens innehåll är väl anpassat till situationen och det vetenskapliga skrivandet. Detta innebär följande: – Beskrivningen är skickligt utförd. – Resonemanget är väl utvecklat och nyanserat samt bygger tydligt i huvudsak på textreferaten. – Texten utmärks av objektiv saklighet. – Citat- och referattekniik är väl fungerande.	
Disposition	Texten är urskiljbart disponerad med viss anpassning till situationen och det vetenskapliga skrivandet. Detta innebär följande: – Stoffet är på ett rimligt sätt organiserat i inledning, huvudtext och avslutning. – Texten är på ett rimligt sätt indelad i stycken. – Textbindningen är fungerande.	Texten är väldisponerad med anpassning till situationen och det vetenskapliga skrivandet. Detta innebär följande: – Texten har en lämplig organisation av stoffet utifrån uppgiftens syfte. – Styckeindelningen och styckemarkeringen fyller sina respektive funktioner. – Textbindningen är väl fungerande. – Inledningen och avslutningen fyller sina respektive funktioner.		
Språk och stil	Textens språk och stil är till viss del anpassade till situationen och det vetenskapliga skrivandet. Detta innebär följande: – Språket följer i huvudsak skriftspråkets normer för språkriktighet. Språket är varierat och innehåller goda formuleringar. – Stilen är till viss del anpassad till det vetenskapliga skrivandet.	Textens språk och stil är anpassade till situationen och det vetenskapliga skrivandet. Detta innebär följande: – Språket är klart och bär upp elevens resonemang. – Stilen är anpassad till det vetenskapliga skrivandet.	Textens språk och stil är väl anpassade till situationen och det vetenskapliga skrivandet. Detta innebär följande: – Språket är välformulerat med precision i ordval och uttrycksformer. – Stilen är väl anpassad till det vetenskapliga skrivandet.	

Kopieringsunderlag: Bedömningsmatris delprov A – svenska som andraspråk 3

Aspekter	F	E	C	A
Innehåll		Textens innehåll är till viss del anpassat till situationen och det vetenskapliga skrivandet. Detta innebär följande: – Texten innehåller en frågeställning som motsvarar den som ges i uppgiften. – Texten innehåller en översiktlig beskrivning. Beskrivningen bygger på flera relevanta källor från texthäftet. – Texten innehåller slutsatser/ en jämförelse som delvis bygger på textreferaten. – Eleven visar ett objektiva förhållningssätt. – Eleven tillämpar regler för citat- och referatteknik.	Textens innehåll är anpassat till situationen och det vetenskapliga skrivandet. Detta innebär följande: – Beskrivningen fångar in viktiga detaljer och såväl uttalade som underförstådda idéer i de refererade källorna. Beskrivningen har tydligt fokus på frågeställningen. – Slutsatserna/jämförelsen presenteras i ett utvecklat resonemang som i huvudsak bygger på textreferaten. – Texten utmärks i huvudsak av objektiv saklighet. – Citat- och referattekniken fungerar i huvudsak väl.	Textens innehåll är anpassat till situationen och det vetenskapliga skrivandet. Dessutom krävs följande: – Beskrivningen är utförlig. – Slutsatserna/jämförelsen presenteras i ett nyanserat resonemang.
Disposition		Texten är urskiljbart disponerad med viss anpassning till situationen och det vetenskapliga skrivandet. Detta innebär följande: – Stoffet är på ett rimligt sätt organiserat i inledning, huvudtext och avslutning. – Texten är på ett rimligt sätt indelad i stycken. – Textbindningen är fungerande.	Texten är väldisponerad med anpassning till situationen och det vetenskapliga skrivandet. Detta innebär följande: – Texten har en lämplig organisation av stoffet utifrån uppgiftens syfte. – Styckeindelningen och styckemarkeringen fyller sina respektive funktioner. – Textbindningen är väl fungerande. – Inledningen och avslutningen fyller sina respektive funktioner.	
Språk och stil		Textens språk och stil är till viss del anpassade till situationen och det vetenskapliga skrivandet. Detta innebär följande: – Språket är varierat och innehåller goda formuleringar. Ordförrådet och den grammatiska behärsningen begränsar endast i undantagsfall kommunikationen. – Stilen är till viss del anpassad till det vetenskapliga skrivandet.	Textens språk och stil är anpassade till situationen och det vetenskapliga skrivandet. Detta innebär följande: – Ordförrådet och den grammatiska behärsningen är anpassade till det vetenskapliga skrivandets normer. – Stilen är anpassad till det vetenskapliga skrivandet.	Textens språk och stil är anpassade till situationen och det vetenskapliga skrivandet. Dessutom krävs följande: – Ordförrådet och den grammatiska behärsningen begränsar inte kommunikationen. – Språket är välformulerat med precision i ordval och uttrycksformer.

Kommentarer till bedömningsmatriserna

Nedan beskrivs och kommenteras matrisernas tre aspekter, de olika aspektnivåerna samt kopplingen till ämnesplanernas betygskriterier.

Innehåll

Inom denna aspekt bygger matriserna i första hand på de delar av betygskriterierna som behandlar elevens förmåga att ”skriva texter av vetenskaplig karaktär” och anpassa dessa till syfte, mottagare och situation. Sådana krav ställs i betygskriterierna för båda svenskkurserna och ligger till grund för matrisernas samtliga formuleringar inom denna aspekt. I andra hand bygger matriserna på de delar av betygskriterierna som specifikt tar upp källhantering, slutsatser och objektivitet.

Övergripande krav

I matrisen för svenska 3 framgår aspektnivån av vinjettmeningen högst upp i rutan, och de därpå följande strecksatserna ska ses som en sammanhängande beskrivning av hur en elev kan uppfylla nivåns krav. Vinjettmeningen pekar alltså på bedömningens funktionella perspektiv – det är lösningens funktion i situationen som är det centrala i bedömningen av enskilda delar. Formuleringen ”Detta innebär följande” ska förstås som att varje strecksats måste vara uppfylld för att nivån ska vara nådd. På E- och C-nivå fungerar matrisen för svenska som andraspråk 3 på samma sätt men den avviker på A-nivå, där kraven på beskrivningen och slutsatserna/jämförelsen är högre trots att vinjettmeningen är oförändrad. Detta beror på ämnesplanernas betygskriterier och markeras i matrisen genom formuleringen ”Dessutom krävs följande”.

Presentation av frågeställningen

I vetenskapligt skrivande är det vedertaget att den valda frågeställningen presenteras i ett inledande resonemang, i syfte att väcka läsarens intresse och motivera ämnets relevans. För att uppfylla matriskravet ”Texten innehåller en frågeställning som motsvarar den som ges i uppgiften” räcker det att uppgiftens frågeställning återges utan en sådan presentation. Hur väl avsnittet fungerar som inledning bedöms inte här utan under aspekten Disposition. Eleven rekommenderas att använda den presentation av frågeställningen som finns i uppgiftsbeskrivningen.

Den frågeställning som ges i uppgiftsinstruktionen ska återges i elevens pm. Detta bedöms inte i olika steg, så den nivå som godkänns för E räcker ända till A-nivå. Bedömningen gäller alltså enbart om frågeställningen återges eller inte. Eleven rekommenderas att använda uppgiftens ordalydelse men i de fall eleven väljer en egen formulering ska denna motsvara den givna frågeställningen. En bedömare som är tveksam till om detta krav är uppfyllt bör väga in i vilken utsträckning resten av texten utgår från den givna frågeställningen. En del elever lägger till ytterligare frågor vid sidan av den som ges i uppgiften. Detta är olämpligt men är inte ett hinder för att uppfylla strecksatsens krav. Eleven kan också inleda texten med en tes som besvarar frågeställningen, för att i den beskrivande delen ge stöd för den tesen. I det fallet betraktas tesen som en frågeställning.

Beskrivning

Beskrivningen ska utgå från instruktionens andra led, ”Beskriv”. Ledet kan vara mer eller mindre precist utformat beroende på uppgift och frågeställning. Beskrivningsledet i en jämförelseuppgift pekar till exempel ofta explicit ut de båda jämförelseleden som ska utredas medan andra uppgifter kan innehålla öppnare formuleringar som ”Beskriv utifrån texthäftet olika perspektiv på”. Den formuleringen innebär en möjlighet för eleven att inkludera olika relevanta aspekter

på frågeställningen, vilka kanske inte hade kunnat fångas in av ett mer specifikt beskrivningsled. Oberoende av uppgiftsformulering kan det finnas olika sätt för eleven att uppfylla ledet, och bedömaren har att ta ställning till huruvida beskrivningen behandlar stoff som kan utgöra en grund för slutsatsdelen.

För att uppfylla det kravet måste beskrivningen bygga på källorna i texthäftet. Minst två källor som är relevanta för frågeställningen ska användas för nivå E. I de allra flesta fall blir beskrivningen rikare och ger bättre underlag för slutsatsdelen om fler källor används men det finns inget formellt krav på fler källor för högre nivå. I uppgiften ingår att välja ut relevanta källor ur texthäftet och sammanfatta dessa på ett sätt som återger det viktigaste ur källorna. Att referera rätt saker ur källorna är alltså ett kvalitetstecken men också att välja relevanta källor från början. Kravet på sovring ur källorna är lägre på E-nivå, där referat kan godkännas även om de delvis är irrelevanta. Däremot ska beskrivningar på C- och A-nivå ha ”tydligt fokus på frågeställningen”, vilket innebär att det valda stoffet som helhet ska vara relevant för läsaren och kunna bidra till att besvara frågeställningen. Detta krav på fokus ställs inte uttryckligen i betygskriterierna för respektive kurs utan är en naturlig följd av det övergripande kravet på anpassning till situationen. Framför allt på A-nivå skiljer sig matriserna åt för de två svenskämnen. Gemensamt för båda ämnena är dock att kraven på bredd och noggrannhet i referaten ökar på A-nivå.

I matrisen för svenska 3 saknar kravet på en ”rimlig beskrivning” progression från E till C. Detta beror på betygskriteriernas utformning och innebär att den lösning som bedöms uppfylla E-nivåns krav också når nivå C i detta hänseende. På E- och C-nivå kan vissa missuppfattningar eller övertolkningar tillåtas, men inte på A-nivå där beskrivningen ska vara ”skickligt utförd”. Denna formulering inbegriper också kravet på att i beskrivningen inte utelämna viktiga inslag från texthäftet.

I matrisen för svenska som andraspråk 3, nivå C, syftar formuleringen rörande ”underförstådda idéer” till exempel på att eleven ser outtalade samband samt skiljer på vad som är förgrund och vad som är bakgrund i källtexten. Med ”viktiga detaljer” avses i första hand den information som behövs för att referatet ska vara självbärande och rättvisande i förhållande till källan. Viktiga är också sådana inslag som bidrar till att bredda eller fördjupa beskrivningen, så att ämnet belyses mer än översiktligt (nivå E). En beskrivning på C-nivå kan fortfarande ha innehållsliga luckor, medan A-kravet på en ”utförlig” beskrivning innebär att beskrivningen, liksom i svenska 3, inte kan förbigå de för frågeställningen centrala delar som återfinns i källmaterialet.

Ibland förutsätter en källtext vissa förkunskaper som inte alla elever har, till exempel om historiska förlopp eller geografiska förhållanden. Sådana förkunskaper testas inte direkt i det här provet. Detta innebär att om en elev exempelvis skriver att Henrik Ibsen var svensk ska detta inte påverka bedömningen såvida det inte framgår av en källtext att Ibsen faktiskt var norrman. När en elev på det här sättet ger uttryck för direkta sakfel måste bedömaren alltså skilja mellan uppfattningar som strider mot källtexternas innehåll och andra sakfel.

Slutsatser eller jämförelse

Beskrivningen ska följas av slutsatser. I vissa uppgifter utgörs slutsatserna av en jämförelse. Jämförelsen är här att betrakta som en samling slutsatser om likheter och skillnader. Redan på E-nivå ska slutsatserna delvis bygga på textreferaten. Detta innebär att slutsatserna ska bära omisskännliga spår av referaten – läsaren ska känna igen idéer från källorna i slutsatserna. På C-nivå ska slutsatserna i

huvudsak bygga på referaten, vilket innebär att slutsatserna i någon mån står och faller med referatens innehåll, då läsaren ska uppleva källorna som avgörande för slutsatserna. I svenska 3 krävs på A-nivå att denna koppling är explicit eller på annat sätt otvetydig. Detta ska dock inte ses som ett krav på att upprepa källangivelserna i avslutningen, utan anknytningen till tidigare textdelar kan framgå på andra sätt.

Slutsatserna ska erbjuda ett svar på frågeställningen. I vissa uppgifter består frågeställningen av två innehållsled, som i ”Varför var Enid Blytons romaner så populära och samtidigt så kritiserade?” I sådana fall måste båda leden beröras i slutsatsdelen för att lösningen ska kunna godkännas. Jämförelseuppgifter innehåller den förtydligande frasen ”likheter och skillnader”, som i ”Vilka likheter och skillnader finns mellan nynorskans ställning i Norge och svenskans ställning i Finland?” Detta ska inte tolkas som ett absolut krav på att explicit nämna både likheter och skillnader, då det ena till exempel kan vara helt underförstått i en jämförelse och dessutom långt mer framträdande i källmaterialet. Det bedömarens har att ta ställning till är hur väl eleven har jämfört de båda innehållsleden utifrån källmaterialet och textreferaten.

Det vanligaste är att slutsatserna med tillhörande resonemang läggs fram i slutsatsdelen. En annan metod är att hålla frågeställningen aktuell redan i beskrivningen och löpande redovisa delsvaret utifrån referaten. En skicklig skribent kan koppla varje referat till frågeställningen på ett sådant sätt att slutsatsdelen i högre grad än annars blir en fråga om att föra ihop delsvaren till ett sammanhängande resonemang. Även om beskrivningsdelen innehåller en löpande redovisning av slutsatser behöver slutsatsdelen fortfarande vara självbärande för att fungera i situationen. Läsaren ska inte tvingas leta efter svar bland referaten.

På E-nivå kan svaret vara mindre träffsäkert men det måste i huvudsak motsvara frågeställningen. Det är också acceptabelt med mycket sparsamt kommenterade slutsatser eller sådana behäftade med irrelevanta utvecklingar. På C-nivå ska svaret vara ”utvecklat”, vilket innebär att det ställs högre krav på relevans och utförlighet i form av tillhörande resonemang där eleven exempelvis förklarar, motiverar eller kritiskt diskuterar sina slutsatser på ett adekvat sätt. Ofta består svaret av flera olika delar som grundar sig på olika källtexter. För nivå A i svenska 3 krävs att resonemanget är ”väl utvecklat”, vilket i första hand innebär att eleven i någon utsträckning generaliserar och för samman dessa olika delar i ett mer övergripande resonemang. I båda kurserna finns för A-nivån dessutom krav på nyanseringar, till exempel garderingar, reservationer eller andra tydliggöranden av slutsatsernas relevans och säkerhet. Slutsatser kan också vara nyanserade i bemärkelsen mångfasetterade genom att de behandlar flera tänkbara svar på frågeställningen eller presenteras i flera olika led, till exempel steg för steg.

Objektiv saklighet

Att textens innehåll ska vara sakligt är en konsekvens av det övergripande kravet på anpassning till det vetenskapliga skrivandet. Detta medför för svenska som andraspråk 3 att ingen progression finns från nivå C till A. Fokus i hela framställningen ska ligga på källmaterialet och inte på elevens egna åsikter och värderingar. Elevens egen inställning ska inte lysa igenom i form av recenserande kommentarer till källtexterna, även om sådana kan förekomma på E-nivå. Kravet på saklighet innebär också att urvalet inte ska vara ensidigt i de fall då källmaterialet presenterar åsikter eller idéer som står emot varandra.

Däremot är det förenligt med vetenskapligt skrivande att använda ordet ”jag”. Inte minst i slutsatserna kan det vara lämpligt att eleven på det sättet gör klart

för läsaren vilka resonemang som är elevens egna. Det kan inte krävas att slutsatserna ska vara fullt ut rimliga och vetenskapliga. Påståenden som bygger på egna föreställningar strider dock mot de krav på saklighet som ställs på en text av vetenskaplig karaktär. Sådana inslag kan accepteras på E-nivå så länge texten även presenterar en slutsats som på ett sakligt sätt bygger på referaten. På C-nivå kan eleven i mycket liten utsträckning antyda eller ge uttryck för egna uppfattningar vid sidan av vad källmaterialet ger stöd för, men på A-nivå bör sådant inte förekomma.

Ibland är det svårt att skilja bristande saklighet från stilistiska brister. Om till exempel källorna slår fast att en viss person var mycket förmögen och en elev kallar den personen för ”en riktig krösus” ska detta inte ses som ett osakligt inslag. Däremot är ordvalet olämpligt i en text av vetenskaplig karaktär, vilket påverkar bedömningen under aspekten Språk och stil.

Citat- och referatteknik

Att behärska citat- och referatteknik är ett grundläggande krav inom vetenskapligt skrivande, och matrisens formuleringar bygger framför allt på det övergripande kravet på anpassning till det vetenskapliga skrivandet. Detta medför att kraven i svenska som andraspråk 3 är desamma på A- som på C-nivå.

Läsaren av en vetenskaplig text måste få reda på när skribenten stödjer sig på en annan text. I första hand krävs att elevlösningen innehåller källhänvisningar på ett sådant sätt att läsaren ser vad som är hämtat varifrån. På E-nivå kan det räcka med en källhänvisning för varje källtext även om detta kan leda till vissa oklarheter. En lösning på C-nivå ger läsaren mer hjälp att identifiera och hålla isär de olika källorna, exempelvis med referatmarkörer. På A-nivå är detta gjort med precision och med god anpassning till mottagare och skrivsituation, så att tveksamheter om avsändaren inte förekommer. Något krav på att använda sig av ett speciellt hänvisningssystem finns inte i provet, och noter eller en separat källförteckning kan användas för att komplettera de uppgifter som ges i den löpande texten. Inte heller krävs att eleven följer en viss norm för bruket av citattecken och kursiv stil vid angivande av källor, till exempel att boktitlar ska kursiveras. Ett ensamt misstag i citat- och referattekniken behöver inte påverka bedömningen.

På E-nivå ska källorna utan alltför stor svårighet kunna identifieras. I normalfallet innebär det att två källuppgifter behövs, oftast författare och titel. Att däremot ange enbart ett författar- eller artikelnamn är inte en tillräcklig anpassning till normerna för vetenskaplig text, även om en källsökning på internet skulle visa sig vara lyckad. Inte heller är det acceptabelt att bara hänvisa till ”texthäftet”. Högre betygsnivåer kräver fullständiga källor även om vissa avsteg kan accepteras på C-nivå.

En speciell svårighet erbjuder de källtexter som innehåller fler röster än skribentens. På E-nivå kan ett referat godkännas även om dessa röster inte redovisas, men på C-nivå ska även källor i källan framgå om resonemang från dem återges i elevlösningen. Ett referat på A-nivå löser med precision de problem som komplexa källtexter medför när det gäller källangivelser och referatmarkörer. Det kan bland annat innebära att källor i källan presenteras på ett sätt som gör dem begripliga och relevanta, till exempel ”Maria Lindgren, prefekt på Institutionen för svenska språket på Linnéuniversitetet” och ”Sjöström refererar till den amerikanske filosofen Paul Grices bok *Logic and Conversation* (1975)”. Eleven kan dock inte förväntas ge en utförligare presentation än den som finns i källtexten.

Ett annat grundläggande krav är att formulera sig med egna ord, något som utgör en svårighet i delprovet eftersom eleven inte ska ändra källtexternas

innebörd, samtidigt som innehållet är komplicerat och relativt okänt för eleven. Vid bedömningen bör läraren således ta hänsyn till att provsituationen inte medger tid för bearbetning samt uppmärksamma referatens förtjänster såväl som deras eventuella brister. Förekomsten av källnära formuleringar påverkar inte bedömningen av lösningens språkliga kvaliteter. Se även avsnittet Språk och stil.

De flesta elever är måna om att uttrycka innehållet på ett nytt sätt och att använda citattecken där så är brukligt. Många har dock svårt att frigöra sig från originaltexten och ser kanske inte heller detta som ett problem så länge de har hänvisat till källan. En del av dessa elever kopierar ordagrant långa partier från källorna, vilka de sedan fogar samman till en ny helhet. Detta ska inte godkännas. Andra nöjer sig med att bearbeta källtextens språk genom att byta ut enstaka ord och kanske vända på ordföljden. Det är förvisso en olämplig metod men den kan godkännas på E-nivå, om det ändå tydligt märks i elevlösningen att källtextens språk överlag har bearbetats. På C-nivå ökar kraven på att eleven uttrycker sig självständigt men även här kan källnära delar förekomma och en påläst bedömare lär emellanåt känna igen källtexterna i referaten. På A-nivå ska detta inte enkelt gå att göra och avskrifter bör inte förekomma alls. Ett ensamt misstag påverkar dock inte bedömningen.

Somliga elever citerar mycket, och bedömaren måste här skilja på väl valda citat som exemplifierar och förstärker, och sådana som kan ses som ersättning för en bristande referatteknik. Om referaten helt ersätts av långa citat kan referattekniken inte godkännas. Vanligare är att en stor mängd citat vävs in i referaten vilket är otypiskt för texter av vetenskaplig karaktär men kan accepteras på E-nivå. C-nivåns krav på en ”i huvudsak” väl fungerande citat- och referatteknik innebär att citaten till största del återger specifika eller centrala formuleringar från källtexten. På A-nivå i svenska 3 bör eventuella citat vara få och väl valda.

Disposition

Inom denna aspekt bygger matriserna på de delar av ämnesplanernas betygskriterier som handlar om sammanhang och disposition, samt de delar av kriterierna som behandlar elevens förmåga att ”skriva texter av vetenskaplig karaktär” och anpassa dessa till syfte, mottagare och situation. Aspekten behandlar i vilken utsträckning dispositionen är logisk och ger stöd åt läsningen samt hur texten på andra sätt är sammanhängande. Aspekten tar alltså inte upp avväganden om hur väl innehållet svarar mot uppgiften, och som bedömare måste man undvika att bedöma samma kvalitet eller brist två gånger. Exempelvis kan en avslutning fylla sin funktion som just avslutning även om den går vid sidan av den givna frågeställningen eller är skriven i en kåserande stil. Sådana brister påverkar i stället bedömningen under aspekterna Innehåll respektive Språk och stil. Vidare är uppgiftsinstruktionens formulering om 600–800 ord en rekommendation till eleven och ska inte ses som ett mått att utgå från vid bedömningen.

Övergripande krav

Aspektnivån framgår av vinjettmeningen högst upp i rutan, och de därpå följande strecksatserna ska ses som en sammanhängande beskrivning av hur nivåns krav kan uppfyllas. Vinjettmeningen pekar alltså på bedömningens funktionella perspektiv – det är lösningens funktion i situationen som är det centrala i bedömningen av enskilda delar. Formuleringen ”Detta innebär följande” ska förstås som att varje strecksats måste vara uppfylld för att nivån ska vara nådd.

Det finns inga ytterligare krav över C-nivån, vilket beror på betygskriteriernas utformning.

Organisation av stoffet

De krav som ställs på hur texten är organiserad inkluderar den övergripande strukturen med inledning, huvudtext och avslutning såväl som den inre ordningen av innehållet från källtexterna. Även balansen mellan textens olika delar tillhör textens organisation. I huvudtexten är den vanligaste modellen att referaten ordnas efter källa och att varje källa ges ett eget stycke, men en medveten skribent kan i stället välja att utgå från innehållet och uppgiftens syfte. Om beskrivningsdelen syftar till att visa upp ett historiskt förlopp kan en kronologisk organisation av stoffet vara mest lämplig, medan ett jämförelseämne kan tjäna på att olika synpunkter på samma fråga ställs mot varandra, antingen i samma stycke eller i olika stycken som följer direkt på varandra. En del elever använder sig av underrubriker för att tydliggöra strukturen. Sådana är generellt sett inte nödvändiga och leder ibland till att texten blir mindre sammanhängande.

Av textens tre delar ska huvudtexten vara den största medan framför allt inledningen men också avslutningen bör hållas kortare. En lång avslutning kan dock i vissa fall vara motiverad, till exempel om frågeställningen besvaras i ett extra ingående resonemang.

På E-nivå krävs att texten har en organisation av stoffet där inledning, huvuddel och avslutning framgår samt att det råder viss balans mellan dessa delar. Här kan det accepteras att visst innehåll återfinns i fel del, som att beskrivningsdelar som borde ha placerats bland referaten kommer i inledningen eller att ny information förs in i avslutningen, medan det på C-nivå i högre grad förväntas att var sak har sin rätta plats och att balansen är god mellan de tre delarna. Huruvida delarnas innehåll också är relevant i förhållande till den valda uppgiften bedöms inte under denna aspekt utan under aspekten Innehåll.

I huvuddelen kan organisationen av stoffet ha vissa svagheter på E-nivå. Det kan vara att den tänkta kronologin bryts, att en bakgrundstext refereras sist i stället för först eller att helt olikartade inslag placeras intill varandra utan lämplig textbindning. På C-nivå får sådana inslag inte störa läsningen.

Inledning

En inlednings funktion är att leda läsaren in i texten genom att presentera ämnet, förklara syftet med texten och orientera läsaren om fortsättningen. Här bör också uppgiftens frågeställning återges för läsaren, men huruvida detta görs bedöms inte under den här aspekten utan under aspekten Innehåll.

På E-nivå kan mindre lyckade lösningar accepteras, till exempel inledningar som är mycket korta och kanske bara består av frågeställningen. I en lösning på C-nivå ger inledningen en god bild av textens ämne. Den elev som följer rekommendationen att använda den givna presentationen av frågeställningen har automatiskt en inledning på C-nivå.

Avslutning

Avslutningens funktion är att sammanfatta och leda läsaren ut ur texten. Eleven förväntas även återknyta till frågeställningen och besvara denna med stöd i referaten, men hur väl detta är gjort i förhållande till den valda uppgiften bedöms under aspekten Innehåll. Avslutningen ska inte innehålla ny information från källtexterna men kan däremot föra kompletterande resonemang, till exempel om framtida konsekvenser.

Vanligtvis utgörs avslutningen av ett enda stycke där frågeställningen besvaras och därmed för texten i mål. I andra elevlösningar delas avslutningen upp i två delar: en slutsatsdel och en ny del som avrundar texten på ett mer allmänt plan.

Det kan fungera bra, men en vetenskaplig text har inte behov av ett elegant slut, en knorr, utan kan avslutas mer direkt.

För nivå E ska avslutningen vara urskiljbar och i någon mån avrunda texten medan den på C-nivå bör vara markerad och därmed föra texten i mål på ett tydligt sätt, till exempel med hjälp av formuleringar som ”Vad kan man då dra för slutsatser av detta?” eller ”Sammanfattningsvis”.

Styckeindelning och styckemarkering

Styckeindelningen avgränsar olika innehållsdelar och visar hur skribenten har tänkt. Det går inte att säga hur långt eller kort ett stycke ska vara eftersom det styrs av innehållet. I en jämförelse kan till exempel det ena ledets olika delar samlas i ett stycke, men om varje del utvecklas ordentligt kan det vara motiverat att ge dem varsitt stycke. Texter med genomgående mycket långa stycken kan bli tunglästa, medan texter med många korta stycken ofta blir fragmentariska och riskerar att bli osammanhängande.

Det finns två sätt att markera nytt stycke: indrag och blankrad. En del elever använder systemet där dessa kombineras så att blankrad markerar större avsnitt och indrag markerar stycken. Denna modell med storstycken och småstycken är väl etablerad och därmed fullt acceptabel.

På E-nivå ska styckeindelningen vara rimlig i förhållande till innehållet och bland annat bidra till att textens indelning i inledning, huvudtext och avslutning kan urskiljas. Här ställs inga specifika krav på hur nytt stycke markeras, vilket innebär att styckemarkering genom enbart radbyten (radstycken) accepteras trots att detta inte är korrekt. På C-nivå ska styckeindelningen och styckemarkeringen däremot fylla sina respektive funktioner och därmed vara till gott stöd för läsningen, vilket ställer högre krav på korrekthet och anpassning till det vetenskapliga skrivandet. Enstaka misstag påverkar inte bedömningen. Bedömaren bör se mindre allvarligt på brister i styckemarkering som inte påverkar läsbarheten, till exempel om nytt stycke markeras på ett hyperkorrekt sätt, med både blankrad och indrag samtidigt.

Textbindning

Läsaren av ett pm förväntar sig en sammanhängande text med en röd tråd. Textbindningen får texten att hänga ihop och tydliggör den valda dispositionen samt hur olika delar förhåller sig till varandra. Utan textbindning ger texten intryck av staplade påståenden och blir svår att sammanfatta.

I analyserna av elevlösningarna återfinns ofta resonemang kring tre typer av textbindning som skapar sammanhang i texten:

- Referensbindning. Den enklaste formen av referensbindning är att variera substantiv och pronomen. I kurs 3 ska eleven också kunna skapa sammanhang genom att använda sig av ord som hör till samma ämnesområde. Ett exempel är följande ledfamilj med referenten *språkförändringar*: ”En språklig förändring – en språklig nyhet – det här nya bruket – det äldre bruket – Förändringsprocess – stavningsändringen – De gamla stavningarna”.
- Tematisk bindning. Den tematiska bindningen enligt tema–rema-principen innebär att informationen presenteras i en ordning från det kända till det okända. Genom att låta remat i en mening utgöra temat i nästa kan en skicklig skribent skapa en väl sammanhängande textväv.
- Konnektivbindning. I vetenskaplig text är detta en viktig metod för att visa hur olika resonemang förhåller sig till varandra. Med adverbial och andra sammanhangssignaler uttrycks till exempel motsättningar (”däremot”), tillägg

(”dessutom”), emfas (”i själva verket”), kronologi, orsak–verkan och så vidare. Sammanhangssignaler kan också utgöras av länkande fraser som ”en skillnad är”. Sammanfattande och framåttänkande sammanhangssignaler är ofta extra viktiga för förståelsen.

I sitt pm bör eleven kunna visa hur resonemangen hänger ihop inom styckena men också hur de olika styckena förhåller sig till varandra, till exempel genom kärnmeningar, metatext eller sammanhangssignaler. På E-nivå kan det fungera om bara ett av dessa krav är uppfyllt medan C-nivåns krav på ”väl fungerande textbindning” innebär att texten är sammanhållen på såväl stycke- som textnivå. I en så relativt kort text som delprovet utgör är det dock inte alltid nödvändigt att tydligt presentera varje ny del om strukturen är uppenbar. Om inledningen klart uttrycker vad som kommer att göras minskar behovet av att upprepa detta vid varje nytt stycke. Här får bedömaren göra en samlad bedömning utifrån vinjettmeningen snarare än att bara se till enskildheterna.

Språk och stil

Inom denna aspekt bygger matriserna dels på de delar av ämnesplanernas betygskriterier som behandlar elevens förmåga att anpassa en text till syfte, mottagare och situation, dels på specifikt språkliga betygskriterier för respektive svenskurs. Här behandlas sålunda korrekthet, variation, formuleringsförmåga och precision samt hur språket och stilen är anpassade till det vetenskapliga skrivandet.

Det är viktigt att bedömaren inte bara ”letar fel” när språk och stil analyseras utan också uppmärksammar de språkliga färdigheter och kommunikativa kvaliteter som elevlösningen uppvisar. Inte minst bedömningen av andraspråkselevs texter innebär stora utmaningar och svåra ställningstaganden vad gäller de språkliga aspekterna. Här skiljer sig också matriserna för svenska 3 och svenska som andraspråk 3 åt eftersom betygskriterierna för de båda ämnena är olika. Förekomsten av källnära delar påverkar inte språkbedömningen utan bedöms under aspekten Innehåll. En stor mängd avskrifter kan göra det svårt att bedöma elevens eget språk men i de flesta fall är detta ändå möjligt, till exempel i slutsatsdelen.

Nedan följer kommentarer kopplade till matrisernas formuleringar. Först behandlas det övergripande kravet som anges i vinjettmeningen, därpå aspektnivåerna i svenska 3 respektive svenska som andraspråk 3. De kommentarer som handlar om stilistiska krav gäller båda svenskämnen och kommer sist i avsnittet.

Övergripande krav

I matrisen för svenska 3 framgår aspektnivån av vinjettmeningen högst upp i rutan, och de därpå följande strecksatserna utgör beskrivningar av hur en elev ska uppfylla nivåns krav. Vinjettmeningen pekar alltså på bedömningens funktionella perspektiv – det är lösningens funktion i situationen som är det centrala i bedömningen av enskilda delar. Formuleringen ”Detta innebär följande” ska förstås som att varje strecksats måste vara uppfylld för att nivån ska vara nådd. På E- och C-nivå fungerar matrisen för svenska som andraspråk 3 på samma sätt men den avviker på A-nivå, där de språkliga kraven är högre trots att vinjettmeningen är oförändrad. Detta beror på betygskriteriernas utformning och markeras i matrisen genom formuleringen ”Dessutom krävs följande”.

Skriftspråkets normer (svenska 3)

Redan på E-nivå krävs att språket i huvudsak följer skriftspråkets normer för språkriktighet. Dessa innefattar meningsbyggnad, ordens bruk och böjning, stor och liten bokstav, stavning samt skiljetecken. Den språkliga korrektheten måste sättas i relation till den innehållsliga och språkliga komplexiteten. Enstaka normbrott drar inte ner bedömningen.

När det gäller meningsbyggnaden kan elever som inte når E-nivån på flera ställen i texten ha svårt att reda ut sina egna satser, vilket kan resultera i meningar som ”Ju färre personer ett språk talas av och desto mindre område språket talas inom”. Ett annat exempel på brott mot normer för meningsbyggnad är satsradningar som, om de är frekventa, kan förhindra att språket når E-nivå. När det gäller ord och uttryck innebär E-kravet att dessa i huvudsak ska användas på ett sätt som är förenligt med det gängse bruket och inte begränsar förståelsen. I följande exempel är det just ett normbrytande bruk av enskilda ord och uttryck som står i vägen för innehållet: ”Befolkningens överlevnad samt självförståelse tillfölls hos stammens muntliga berättare”, ”Det var inte först under 1900-talet som barnteatern fick sitt utbrott”.

Enstaka stavfel och misstag rörande valet mellan versaler och gemener (”båda partierna vill ta bort Svenskan och behålla Finskan”) har ofta liten inverkan på texten och behöver därmed inte påverka bedömningen. Vid bedömningen av en text där det genomgående förekommer brott mot grundläggande skrivregler måste bedömaren ta ställning till om språket ändå ”i huvudsak” följer skriftspråkets normer eller om lösningen ska underkännas.

Klart språk (svenska 3)

På C-nivå krävs att språket ”är klart och bär upp elevens resonemang”. Ett krav på elevlösningens språk är att det ger uttryck för det som eleven vill kommunicera. Språket ska bära över idéer från skribenten till läsaren, vilket kan ske med högre eller lägre grad av precision och koncentration. Här ska alltså bedömaren ta ställning till textens språkliga klarhet i förhållande till det som ska kommuniceras. Det finns på C-nivå i stort sett inget utrymme för oklara formuleringar som lätt kan missförstås eller som på annat sätt hindrar kommunikationen. Däremot kan språket tillåtas vara generellt och sakna precision.

Det finns många olika typer av språkliga felsteg som hotar textens klarhet. Ibland rör det sig om ett mindre lyckat ordval, som i meningen ”I många delar av världen finns ett överlägset språk som talas av de flesta” där ordet ”överlägset” i stället för exempelvis *dominant* skapar osäkerhet om vad som faktiskt åsyftas.

Vanligt är också kombinationer av små fel, till exempel flera smärre felval i kombination med en tillkrånglad meningsbyggnad. Exempel på det är meningarna ”Följderna till att Sverige stiftade dessa lagar och försöker till att bevara minoritetsspråken är att de talande av språken har fått en effektiv spridning av deras kultur” och ”Språkets status och attityd till språken har visats vara avgörande för att individens användning av modersmålet”. I dessa oklara meningar finns anhopningar av fel som vart och ett inte skulle hota textens klarhet. I andra fall är det den bristande logiken som skapar oklarhet, som i frasen ”en föräldrageneration inom de samiska språken”.

Även när det gäller C-nivåns krav på klarhet ska misstagen ställas i relation till textens kvaliteter. Till exempel kan en hög grad av sammansättningar och utbyggda nominalfraser bidra till ett informationstätt språk och därmed till textens klarhet. I så fall indikerar det C-nivå.

Variation, goda formuleringar, precision och välformulerat språk (svenska 3)

I matriserna återfinns krav på att språket är ”varierat”, innehåller ”goda formuleringar” och är ”välformulerat med precision i ordval och uttryckssätt”. Dessa uttryck ska uppfattas som överordnade begrepp som innefattar flera olika språkliga kvaliteter. Sålunda är både precision och variation indikationer på ett välformulerat språk, i likhet med effektivitet, avancerade konstruktioner, korrekthet

och idiomatiska uttryck. På E-nivå i svenska 3 ska alltså sådana drag stå att finna, på A-nivå ska de vara utmärkande för texten. Kravet på E-nivå att språket ska vara varierat gäller bland annat ordval, till exempel vilka verbfraser och adverbial som används. Likaså handlar variation om meningsbyggnad och ordföljd. Om till exempel fundamenten utgör olika satsdelar (subjekt, adverbial och objekt), och dessutom är av varierande längd, blir känslan vid läsningen att texten har flyt och rytm.

Ett exempel på hur en avancerad konstruktion möjliggör ett effektivt berättande är meningen ”Vidare berättar Jarvid om hur kungens förbud mot lin och spinnande, samt det övergivna slottet, tillkom i en italiensk version”. Här packas väldigt mycket aktivitet från Törnrosasagan (att förbjuda, att spinna, att överge) in i bisatsens subjekt, samtidigt som fokus i meningen ligger på sagans tillkomst och på källangivelsen. På det sättet bidrar meningsbyggnaden till meningens precision, liksom valet av orden ”tillkom” och ”version”. Meningen exemplifierar också de möjligheter som öppnar sig för en elev som behärskar nominaliseringar, till exempel i form av utbyggda nominalfraser (”kungens förbud mot lin och spinnande”). Bruket av satsadverbial nyanserar ofta en text, och att meningen i det här fallet inleds med satsadverbialet bidrar (förutom till textbindningen) till att texten blir varierad. Dessa är några av de kvaliteter som gör att en text kan bedömas vara välformulerad.

Det finns gott om uttryckssätt som inte strider mot C-nivåns krav på klarhet men som hindrar att texten bedöms vara välformulerad på A-nivå. De vanligaste fallen är att den innehåller föga graverande prepositionsfel eller ord som går lätt att förstå i sitt sammanhang men som ändå brister i precision. Några exempel kan ges på sådana brister: ”Omgivningen har en stor påverkan”, ”Meänkieli är ett språk som mer de äldre och jägarna talar”, ”Historiskt sett har situationen inte varit alltför olik”. Språk med god precision utmärks vidare av att ord som är mer specifika används vid rätt tillfälle. Ett exempel är meningen ”E-handeln har påverkat konsumenterna”, där ”konsumenterna” har en mer specifik betydelse än exempelvis ”människorna” och därmed ger större precision åt utsagan. En speciell svårighet utgörs här av anföringsverben. Det är vanligt att elever som vill variera dessa gör alltför snäva ordval och exempelvis använder ”påstår” eller ”hävdar” på ett missvisande sätt. Då dessa ord är mer specifika än ”skriver” kan de i vissa fall ge en felaktig bild av källan. I så fall kommuniceras inte innehållet med precision. När det gäller ordval är alltså den mer specifika termen ofta svårare att använda på ett bra sätt, men den kan ge mer precisa formuleringar. Även smärre meningsbyggnadsfel eller idiomatiska felsteg hör till de brister som kan accepteras på C-nivå men inte i nämnvärd utsträckning på A-nivå.

Kommunikation och anpassning till det vetenskapliga skrivandets normer (svenska som andraspråk 3)

I svenska som andraspråk 3 utgår den språkliga bedömningen från elevens kommunikativa förmåga, det vill säga huruvida eleven uppnår syftet med sin text och förmår uttrycka sig på ett begripligt sätt. Att den kommunikativa förmågan fokuseras i bedömningen av språket innebär att bedömaren inte i första hand ska fråga sig hur korrekt språket är utan hur väl det för fram elevens tankar och kommunicerar dessa till läsaren.

På E-nivå ska kommunikationen endast i undantagsfall begränsas av språket. Detta innebär att nivån kan vara uppnådd även om några ställen i texten är svåra att förstå. Ibland rör det sig om enstaka felaktiga ordval, men vanligare är att kombinationer av mindre fel gör att kommunikationen begränsas. Exempel på sådana meningar är ”I sin bok ’Sherherizade reser västerut’, 2001, författaren

Fatima Mernissi diskuterar att tolkningen innehåller politisk sammandrag” och ”Tryckerierna tryckte landets tidningar som stora delar av folket skulle köpa och läsa och som på så sätt skulle komma åt en likstavad text fick människor att komma närmare varandra när det gällde en stavningsnorm”.

Även på C-nivå får språket begränsa kommunikationen i undantagsfall. Dock tillkommer här kravet att ordförrådet och den grammatiska behärskningen är anpassade till det vetenskapliga skrivandets normer, i enlighet med betygskriterierna för svenska som andraspråk 3. Språket i en vetenskaplig text ska inte vara iögonfallande. Det är innehållet i den vetenskapliga texten som ska träda fram, inte hur det framförs. Texten bör därför vara skriven med ett formellt språk som i stort följer skriftspråksnormerna. Om språket på alltför många ställen bryter mot normerna dras läsarens fokus bort från innehållet även om felet inte begränsar förståelsen av texten. Detta ska inte uppfattas som ett krav på felfritt språk. Texter skrivna av andraspråkselever blir mycket sällan felfria, och fel måste därför få förekomma även på den högsta nivån. Däremot innebär kravet att de språkliga normbrotten inte är mer frekventa än att de endast i undantagsfall tar fokus från innehållet. Om läsaren ofta störs av brister i språket lyfts uppmärksamheten bort från de resonemang som förs i texten. Texten kan då inte bedömas vara språkligt anpassad till det vetenskapliga skrivandet på det sätt som krävs på C-nivå.

På E-nivå, men inte på C-nivå, kan alltså elevlösningen innehålla normbrytande formuleringar som tar fokus från innehållet eftersom de är för många, även om de knappast gör det var för sig. Det kan röra sig om felaktiga ordval som i meningen ”Det är svårt att inse hur stort inflytande bloggandet egentligen har” (”inse” i stället för *bedöma* eller *uppskatta*). I andra fall störs läsningen av sekvenser av ganska obetydliga brister som i ”Dessutom finns det filmproducenter som försöker hela tiden att göra om dessa sagor så att dom passar vår tid och vissa lägger till och tar bort saker och ting från sagorna så att dom kan få dom att se lite annorlunda ut än vad dom egentligen gör”. Dessa normbrott begränsar inte förståelsen men om de är alltför frekventa tar de fokus från innehållet, och språket uppfyller i så fall inte C-nivåns krav på anpassning till det vetenskapliga skrivandet.

På A-nivå får språket inte begränsa kommunikationen. Det innebär att den typ av normbrott som gör att kommunikationen begränsas, det vill säga sådana som på E- och C-nivå kan förekomma i undantagsfall, i stort sett inte får förekomma alls.

Variation, goda formuleringar och välformulerat språk (svenska som andraspråk 3)

På E-nivå ska språket enligt matrisen vara ”varierat” och innehålla ”goda formuleringar”, medan det på A-nivå ska vara ”välformulerat”. Dessa språkliga drag beskrivs ovan i avsnittet ”Variation, goda formuleringar och välformulerat språk (svenska 3)”. I svenska som andraspråk ska den kommunikativa förmågan stå i fokus. Det innebär att E-kravet kan vara uppfyllt även om språket brister i korrekthet, så länge kommunikationen generellt upprätthålls. På liknande sätt kan en andraspråkselev som vågar sig på en komplex och varierad meningsbyggnad utan att kommunikationen begränsas nå nivå A även om inte varje konstruktion är korrekt. Svenskans ordföljd innebär stora svårigheter för andraspråksinlärare, och ordföljdsfel kan hänga kvar även hos den som kommit mycket långt i sin språkutveckling. En andraspråkselev kan också göra enstaka oprecisa ordval, prepositionsfel eller kongruensfel utan att detta förtar intrycket av en välformulerad text.

Stil i vetenskaplig text

Även stilistiskt ställs särskilda krav på texter av vetenskaplig karaktär, som ska hålla en formell och opersonlig stil och följa skriftspråksnormen. I första hand finns förväntningar på vilka ord och uttryck som väljs. Detta innebär att slangord eller talspråkliga former som ”våran” och ”medans” etc. inte är lämpliga, och inte heller informellt skriftspråk som ”dom” i stället för *de* och *dem*. Andra exempel på vardagliga uttryck som inte hör hemma i en vetenskaplig stil är ”okej”, ”kollar” och ”läskigt”.

Också på ett mer övergripande plan finns förväntningar på hur texten förhåller sig stilistiskt till innehållet och mottagaren. En personlig, kåserande ton är till exempel inte lämplig, som i de lättsamma satserna ”Man skjuter sig i den berömda foten” och ”Den som lever får se”. Vid andra tillfällen är det elevens försök att skapa anslående formuleringar som riskerar att dra uppmärksamheten till sig på ett sätt som inte passar i texter av vetenskaplig karaktär, som i följande exempel: ”Fantasins värld är ett universum där allting avslutas fint och rent, skurkarna straffas och de goda lever lyckliga i alla sina dagar och mitt i ekonomiska kriser och miljökatastrofer söker vi människor de traditionella, de hederliga versionerna av rätt och fel.” En retorisk stil är inte heller lämplig: ”Den svenska stavningsnormen behövs för att leda oss framåt och göra det enkelt att öka vårt vetande. Vi behöver stavningsnormer för att behålla vår kunskap och förse oss med mer information, samhället behöver stavningsnormer eftersom det är via vår kunskap som det utvecklas och blir till det samhälle vi vill att det ska vara.” I exemplen ovan syns också hur eleven på ett olämpligt sätt slår an en familjär ton mellan sig själv och läsaren. Ytterligare ett vanligt stilistiskt felsteg är att benämna personer enbart vid förnamn.

På E-nivå krävs att stilen till viss del är anpassad till det vetenskapliga skrivandet. Detta ska förstås som att texten ska ha en formell och opersonlig stil, även om texten på flera ställen visar att eleven till exempel inte kan skilja mellan talspråkets och skriftspråkets vokabulär. Nivå C innebär att stilen som helhet är anpassad till det vetenskapliga skrivandet men några misstag tillåts även här. I svenska 3 krävs det dessutom på A-nivå att texten har en tydligt vetenskaplig stil med mycket få felsteg. Progressionen handlar i första hand om i vilken utsträckning texten är fri från stilistiskt olämpliga formuleringar.

Exempellösningarna är hämtade från ”Med andra ord”, vårterminen 2021.

Analyserna och bedömningarna följer de matriser som gällde vid provtillfället.

Exempel på bedömda elevlösningar uppgift 1

Elevlösning 1:1 svenska 3 – delprovsbetyg B

Multietniska ungdomsspråk – populära och kritiserade

Multietniska ungdomsspråk uppstår ofta i storstäderna och får sedan stor spridning, inte bara bland ungdomar. Det betyder dock inte att dessa ungdomsspråk är allmänt accepterade i samhället. Vissa människor är nämligen kritiska till de nya språkbruken och för fram argument mot dem. Varför är multietniska ungdomsspråk så populära och samtidigt så kritiserade?

”Multietniska ungdomsspråk är en variant av svenska som ibland talas av främst ungdomar i bostadsområden där många har en flerspråkig bakgrund” skriver Olle Josephson i boken *Språkpolitik* (2018). Det är ett språkbruk där svenska blandas med invandrades modersmål. Språket har flera funktioner. Josephson lyfter fram att det ofta används av ungdomar för att skilja dem från vuxenvärlden, samt för att skapa en gemenskap inom gruppen. Han är även tydlig med att användningen av multietniskt ungdomsspråk är ett medvetet val av talaren, och att talaren ofta kan använda en mer formell svenska om situationen så kräver, och därför ska ”skiljas från inläraresvenska”. Han uppmärksammar att det finns skilda åsikter om detta nya språkbruk och pekar på två tydliga åsikter. Vissa anser att användaren av multietniskt ungdomsspråk missgynnas av språkbruket och borde lära sig tala standardsvenska. Samtidigt ser vissa språket snarare som en möjlighet, både för svenska språkets och individens utveckling.

I artikeln Sheng förenar och delar Kenya berättar Louisa Nyström och Peter Hammarbäck (*Språktidningen*. 2011:3) om språket *sheng*. Språket började som ett slumspråk men får allt större spridning i Kenya. I Kenya råder konflikter mellan olika folkgrupper och i artikeln finns uttalanden av lingvisten Dickson Mwaneki som menar att *sheng* är ett viktigt hjälpmedel för att ena Kenyas invånare. ”*Sheng* är folkets språk” säger han, och skribenterna lyfter fram språkets potential att ena folkgrupperna. Även Josephson skriver i sin bok att de nya språkbrukens mest betydande funktion är att skapa gemenskap och att det markerar en grups identitet. Henrik Sahl Johansson intervjuar Rickard Jonsson, lektor i barn- och ungdomsvetenskap vid Stockholms universitet. (Nu omfattar vi förortsslang. *Svenska Dagbladet*. 2017-02-10). Han har undersökt språkbruket hos högpresterande gymnasieelever och menar att det är ett verktyg för att skapa sig en egen identitet, både inåt och utåt.

Josephson nämner att det faktum att språkbruket används av grupper i utanförskap för att skapa gemenskap och för att markera opposition gör att det uppskattas av vissa, men kan ses som ett hot av andra. Dessutom antyder han att språkets koppling till främmande kulturer gör det skrämmande. Att många har en negativ association till det multietniska ungdomsspråket kommer

Instruktion

Du har just börjat läsa på universitetet. Den första uppgiften din lärare ger dig är att skriva ett pm på temat *språklig variation*. Uppgiften innebär att du med utgångspunkt i en given frågeställning ska sammanställa fakta och åsikter från olika källor samt dra slutsatser utifrån dessa. Dina kurskamrater ska läsa ditt pm för att få information och idéer om temat, och din lärare kommer att bedöma det.

Ett pm är i det här sammanhanget en sammanhängande utredande text med en inledande problemformulering, en utredning och en avslutning i form av slutsatser eller en jämförelse. Rekommenderat omfång på din text är 600–800 ord.

Välj en av följande uppgifter. Använd minst två av texterna i texthäftet och ange källorna i ditt pm.

Uppgift 1

Multietniska ungdomsspråk uppstår ofta i storstäder och får sedan stor spridning, inte bara bland ungdomar. Det betyder dock inte att dessa ungdomsspråk är allmänt accepterade i samhället. Vissa människor är nämligen kritiska till de nya språkbruken och för fram argument mot dem. Varför är multietniska ungdomsspråk så populära och samtidigt så kritiserade?

Presentera frågeställningen. **Beskriv** utifrån texthäftet olika perspektiv på multietniska ungdomsspråk. **Dra slutsatser** om varför multietniska ungdomsspråk är så populära och samtidigt så kritiserade. Slutsatserna ska vara baserade på din beskrivning.

Rubrik: **Multietniska ungdomsspråk – populära och kritiserade**

även fram i artikeln av Nyström och Hammarbäck där de berättar att många i Kenya ser på *sheng* som ett slumspråk och kopplar det till samhällets fattiga och kriminella. Rickard Jonsson har efter egna analyser av debatten om multietniska ungdomsspråk i Sverige kommit fram till att uttrycka kritik mot det nya språkbruket är en ny, mer diskret form, att uttrycka främlingsfientlighet på. Det är lättare att attackera språket utan att bli stämplad som främlingsfientlig eller rasist än att attackera individer.

Både Josephson och Johansson skriver i sin texter att talaren av multietniskt ungdomsspråk växlar mellan olika språkbruk beroende på situation och att hen oftast behärskar även standardsvenska. Dock finns det folk, som jag tidigare nämnt, som anser att det nya språkbruket missgynnar individen och som opponerar sig mot att det inte skulle påverka det mer formella språket. I Nyströms och Hammarbäcks artikel intervjuas Clara Momanyi som är doktor i swahililitteratur vid Kenyatta univeristy. Enligt henne har *sheng* ”definitivt en negativ effekt på swahilin” och hon upplever att studenters prestationer försämras på grund av förvirring skapad av *sheng*. *Sheng* påverkar invånarnas språkkunskaper inom swahili negativt då folk får svårt att skilja de två språken åt och blandar dem med varandra, även i olämpliga situationer.

Att det multietniska ungdomsspråket har en enande kraft är mycket framträdande utifrån artiklarna. Av mitt andra stycke drar jag slutsatsen att språkbruket är en viktig markör. Det visar både på individens egna identitet och dess gruppstillhörighet. För individen själv eller den gällande gruppen är det nya språkbruket något positivt. För oppositionen kan man däremot uppleva ett starkare hot av den tydliga markören. Att känna ett hot i någon form av språkbruket kan utifrån Johanssons samt Nyströms och Hammarbäcks artiklar sammanfattas som anledningen till att vissa är kritiska mot multietniska ungdomsspråk. Dels upplever somliga ett hot av främmande kulturer och språkbruket kan då bli en måltavla för kritik istället för individerna. Dels kan man känna ett hot mot standardspråket, vilket Momanyi uttrycker i Nyströms och Hammarbäcks artikel. De olika åsikterna om det nya språkbruket grundar sig helt enkelt på att man utgår från flera olika perspektiv och värderingar

Bedömningskommentar till elevlösning 1:1

Innehåll och källhantering

Eleven har följt rekommendationen att använda den givna presentationen av frågeställningen.

Beskrivningen består av referat av tre relevanta källor och utmärks av god sovring med tydligt fokus på frågeställningen. Referatet av Josephsons text ger grundläggande information utifrån situationen i Sverige och för fram två motsatta åsikter om bruket av multietniskt ungdomsspråk, nämligen att det har positiva respektive negativa konsekvenser. Utredningen ges ett samhällsperspektiv genom det kenyanska exemplet *sheng*, hämtat från Nyströms och Hammarbäcks artikel, och fördjupas ytterligare med hjälp av Sahl Johanssons artikel. Referaten är innehållsrika och kombineras på ett lyckat sätt till en skickligt utförd beskrivning.

Slutsatserna bygger tydligt på referaten och presenteras i ett väl utvecklat resonemang. Eleven konstaterar att det multietniska ungdomsspråket är positivt för gruppen och individen som talar det genom att skapa gemenskap och stärka identiteten. Ungdomsspråket sägs också väcka negativa känslor, och människor kan uppleva det som ett hot både mot sig själva och mot standardspråket. I

avslutningen utvecklas resonemanget och eleven drar den mer generella slutsatsen att de motsatta åsikterna beror på olika perspektiv och värderingar. Slutsatserna är nyanserade i kraft av sin mångsidighet och garderas dessutom på flera ställen genom formuleringar med ”kan”.

Framställningen är objektivt saklig genom att eleven förhåller sig neutral till källorna. Källhanteringen är utmärkt med fullständiga hänvisningar och flitigt användande av referatmarkörer som ”Josephson nämner” och ”skribenterna lyfter fram”. Tre olika röster från källorna anges och presenteras noggrant med yrkestitel: Rickard Jonsson från Sahl Johanssons artikel och både Dickson Mwaneki och Clara Momanyi från artikeln om sheng.

Bedömning Innehåll och källhantering: A. Källtexterna refereras på ett sakligt och rättvisande sätt och den skickliga sammanställningen ger gott underlag till en väl utvecklad och nyanserad slutsats. Även citat- och referattekniken är väl anpassad till situationen.

Disposition och sammanhang

Den givna presentationen av frågeställningen fungerar väl som inledning. I avslutningen besvaras frågan och läsaren leds ut ur texten med en avslutande generell slutsats. Beskrivningsdelen är på ett väl fungerande sätt organiserad efter innehåll. I första beskrivningsstycket definieras begreppet multietniskt ungdomsspråk och grunden läggs för de tre följande styckena där olika idéer från källorna grupperas tematiskt. Först behandlas språkets enande funktion, sedan negativa åsikter om språket och till sist olika åsikter om det multietniska språkets påverkan på standardspråket. Nytt stycke markeras korrekt med blankrad och det råder balans mellan textens olika delar.

Den valda strukturen skapar tydliga sammanhang inom styckena vilket förstärks med hjälp av sammanhangssignaler som ”även”, ”Dessutom” och ”Dock”. Textbindningen mellan styckena är sämre och utgör en svag punkt i lösningen. Texten hade blivit mer lättläst om även de olika styckena hade bundits samman explicit. Innehållet hålls ändå ihop genom motsatsförhållandet mellan de två åsikterna om multietniskt ungdomsspråk. Kontrasten mellan de olika åsikterna återkommer texten igenom och förstärks med textbindande uttryck som ”uppskattas av vissa, men kan ses som ett hot av andra”.

Bedömning Disposition och sammanhang: C–A. Texten är väldisponerad genom en lämplig och tydlig organisation av stoffet. Textbindningen ger gott stöd åt läsningen, framför allt inom styckena.

Språk och stil

Språket bär upp resonemanget och är i huvudsak korrekt och klart. Det finns flera goda formuleringar med utbyggda nominalfraser som ”de nya språkbrukens mest betydande funktion” och ”egna analyser av debatten om multietniska ungdomsspråk i Sverige”. På några ställen, framför allt i slutet av lösningen, finns dock svårtydda meningar eller uttryck där precision saknas, exempelvis ”För oppositionen kan man däremot uppleva ett starkare hot av den tydliga markören” och ”den gällande gruppen”. Det finns också några mindre lyckade meningskonstruktioner, till exempel i stycke två där det infogade citatet orsakar en felsyftning: ”och att talaren ofta kan använda en mer formell svenska om situationen så kräver, och därför ska skiljas från inläraarsvenska”. Texten innehåller dessutom en del prepositionsfel, till exempel ”grundar sig helt enkelt på” och ”av” i stället för *från* i samband med ”hot”. Förståelsen av texten störs sällan men språket är inte välformulerat med precision.

Stilen i texten är väl anpassad till situationen. Med undantag av ordvalet ”folk” finns inga stilbrott.

Bedömning Språk och stil: C. Språket är klart och bär upp elevens resonemang men är inte välformulerat med precision. Stilen bedöms vara väl anpassad till det vetenskapliga skrivandet.

Helhetsbedömning och delprovsbetyg

Detta väldisponerade pm innehåller en skicklig beskrivning och ett väl utvecklat och nyanserat resonemang. Innehållet kan vara givande för kurskamraterna även om språket inte är välformulerat. Texten bedöms till övervägande del vara väl anpassad till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Lösningen ges delprovsbetyget B.

Elevlösning 1:2 svenska 3 – delprovsbetyg C

Multietniska ungdomsspråk – populära och kritiserade

Förortssvenska är ett exempel på ett multietniskt ungdomsspråk som uppstod i Sveriges förorter och som främst talas av ungdomar i områden där familjen har en flerspråkig bakgrund. Språket kan variera beroende på vart du bor men det gemensamma är ett ordförråd inspirerat av andra språk samt ett avvikande uttal. Det nya språkbruket är kritiserat av vissa men älskat av andra. Frågan man kan ställa sig är varför multietniska ungdomsspråk är så populära men samtidigt så kritiserade?

I Olle Josephsons bok *Språkpolitik* 2018 belyser författaren hur det multietniska ungdomsspråkets grund ligger i samhörighet och gemenskap. Josephson skriver att det finns tre förklaringar till varför språket är både avskytt och älskat. Den första orsaken är att en markerad samhörighet i en grupp som inte utgör majoriteten av befolkningen anses vara ett hot eftersom det inte följer normen. Den andra orsaken är att språket börjar spegla ett mångkulturellt samhälle. Den tredje orsaken som Josephson nämner är att språkbruket är främmande och inte kan placeras i en begreppsapparat vilket leder till en osäkerhet. Josephson sammanfattar med att uttrycka behovet av avdramatisering i frågan eftersom han inte anser att språkbruket är ett hot mot varken den unga generationen eller språket i övrigt.

I artikeln Nu omfamnar vi förortsslang (*SvD*, 170210) intervjuar Henrik Sahl Johansson lektorn Rickard Jonsson som påstår att kritiken mot språkbruket grundas i att man vill angripa talaren. Jonsson belyser hur debatten om språket är ett sätt att uttrycka oro för dem nya kulturella inflytandena men att det under senare tid anses vara mer exotiskt än skrämmande. Rickard Jonsson har även genomfört forskning på hur språket används för att uttrycka en persons nationalitet samt på om vad som anses vara korrekt svenska. Jonssons forskningsprojekt grundades i att han följde elever på en skola som ansågs ha ”hög prestige”. Slutsatserna han drog var, liknande Josephsons, att användningen av språket är en identitetsfråga som inte speglar personens prestationer i skolmiljöer. Språkbruket är med andra ord populärt för att man skapar en samhörighet. Jonsson drar även slutsatsen att språkbruket idag är mindre kritiserat än det varit tidigare och som i större omfattning omfamnas av icke-talarna.

I Jenny Aschenbrenners artikel Varför blir vi så rasande när vi möts av dåligt språk? (*SvD*, 170122) diskuteras orsakerna till det raseri som förekommer vid

språkliga förändringar eller felanvändning av språket. I artikeln intervjuas Lars-Gunnar Andersson som berättar att majoriteten av alla människor har en negativ inställning till förändringar i språket och att de flesta vill ha en stark auktoritet som bevarar språket. Forskaren Tommaso Milani, som blir intervjuad i denna artikel, delar med många andra tron om att det ligger en kulturell bakgrund till det raseri som råder mot det nya språkbruket. Milanis avhandling ”Debating Swedish” tar upp tanken om att bevaringen av språket vuxit sig starkare efter den ökade invandringen till Sverige och influensen från nya språk. Milani menar även att språkbruket blir en symbol för en invandrarbakgrund medan standardsvenskan symboliserar att man är född i Sverige.

Slutsatsen man kan dra är att språkforskare är enade kring att kritiken mot språket har sin grund i en oro för förändring. En del anser att debatten inte handlar om språkbruket utan om kulturella influenser som kan komma att påverka andra aspekter. Andra menar att avskyn till språket ligger i en oro för att talarna inte kommer kunna anpassa sitt språk till formella situationer i framtiden men när forskning gjorts på ämnet visas det att ungdomar kan skilja på formella och informella situationer. Den främsta orsaken till språkbrukets popularitet utifrån ovanstående stycken är gemenskapen. Uppkomsten av det multietniska språkbruket var som tidigare nämnt i storstädernas förorter där vissa unga, eller föräldrar, har en invandrarbakgrund. Idag har långt ifrån alla som använder sig av språket en invandrarbakgrund och populariteten kommer snarare ifrån strävan efter att känna samhörighet med umgängeskretsen.

Bedömningskommentar till elevlösning 1:2

Innehåll och källhantering

Uppgiftens frågeställning återges i det första stycket.

För att beskriva olika perspektiv på det multietniska ungdomsspråket används tre relevanta källor. Referaten är rimliga och fokuserade, men på flera ställen borde beskrivningen ha varit mer utförlig för att innehållet ska gå fram. Ett exempel är det första referatet där eleven skriver att Josephson anger tre orsaker till ”varför språket är både avskytt och älskat”. Sammanfattningen presenterar dock bara de negativa åsikterna och den andra orsaken, ”att språket börjar spegla ett mångkulturellt samhälle”, är alltför kortfattad. Även exempelvis påståendet att Rickard Jonssons forskning visar att ”språket används för att uttrycka en persons nationalitet” borde ha utvecklats. Beskrivningen har frågeställningen i fokus men den är inte skickligt utförd.

I slutsatsdelen sammanfattas och utvecklas fakta från beskrivningen i ett övergripande resonemang. Resonemanget nyanseras på några ställen men innehåller samtidigt svepande formuleringar som ”kulturella influenser som kan komma att påverka andra aspekter”. Att inte alla som talar språket har invandrarbakgrund och det finns en oro för att ungdomar inte ska kunna anpassa sitt språk till formella situationer är information som inte presenterats i beskrivningen. I huvudsak bygger dock slutsatserna på textreferaten.

Texten återger källorna på ett sakligt sätt och elevens åsikt lyser inte igenom. Källhänvisningarna är tydliga och fullständiga. Det finns gott om referatmarkörer, framför allt till olika röster i källorna, till exempel ”Jonsson drar även slutsatsen” och ”Milani menar”. Rickard Jonsson och Tommaso Milani presenteras som lektor respektive forskare medan Lars-Gunnar Andersson saknar presentation.

Källhanteringen fungerar i huvudsak väl.

Bedömning Innehåll och källhantering: C. Elevlösningen innehåller en rimlig och fokuserad men inte skickligt utförd beskrivning samt ett utvecklat svar på frågeställningen. Citat- och referattekniken är i huvudsak väl fungerande.

Disposition och sammanhang

Lösningen är på ett rimligt sätt indelad i fem korrekt markerade stycken. Den egenformulerade inledningen fyller sin funktion att introducera ämnet, och den tydligt annonserade slutsatsdelen utgör en fungerande avslutning. I beskrivningsdelen behandlar varje stycke en källtext. Referaten kommer i en för uppgiften lämplig följd med grundläggande information hämtad från Josephsons bok först och därefter fördjupning med forskningsexempel utifrån Sahl Johanssons och Aschenbrenners artiklar.

Sammanhanget förstärks genom effektiv textbindning. De tre beskrivningsstyckena inleds på samma sätt med källhänvisning och en introducerande sammanfattning av den text som behandlas i stycket. Det första referatet binds samman på samma sätt som källtexten, nämligen med uppräkningsorden ”den första”, ”den andra” och ”den tredje”. Även i de andra styckena sker bindningen främst med sammanhangssignaler, exempelvis ”även”, ”med andra ord” och ”medan”. Bindningen mellan styckena är inte lika uttalad, men det finns några länkande fraser som ”liksom Josephsons” och ”som tidigare nämnt”.

Bedömning Disposition och sammanhang: C–A. Texten hänger väl samman och är väldisponerad med god balans. Organisation av stoffet är lämplig för uppgiften och ger tillsammans med en effektiv textbindning gott stöd åt läsningen.

Språk och stil

Språket är genomgående klart och läsaren har lätt att följa med i texten. Ordförrådet är varierat och det finns flera goda formuleringar, till exempel den utbyggda nominalfrasen ”en markerad samhörighet i en grupp som inte utgör majoriteten av befolkningen”. Meningsbyggnaden varierar på så sätt att fundamenten är av olika slag, men de flesta av dem är korta. Det finns en del språkliga misstag som felval i fråga om *var/vart*, *del/dem* och prepositioner. Lösningen innehåller också ordbildningsfel som ”bevaringen” och några mindre misstag som ”kan skiljer”. Felen påverkar inte läsarens förståelse av texten men gör tillsammans med den enkla och något enformiga meningsbyggnaden att språket inte bedöms som välformulerat med precision.

Språket är stilistiskt väl anpassat till kommunikationssituationen. Med något undantag (”vart”) påverkar inte språkfelen stilen och det finns inga andra stilbrott.

Bedömning Språk och stil: C. Det klara språket bär upp elevens resonemang men är inte välformulerat med precision. Stilen är väl anpassad till det vetenskapliga skrivandet.

Helhetsbedömning och delprovsbetyg

Denna elevlösning innehåller en rimlig beskrivning och ett utvecklat svar på frågeställningen. Innehållet framgår tydligt genom en välplanerad disposition och ett klart språk. Texten kan därmed fylla syftet att informera och intressera kurskamraterna. Lösningen ges delprovsbetyget C.

Elevlösning 1:3 svenska 3 – delprovsbetyg E

Multietniska ungdomsspråk – populära och kritiserade

Multietniska ungdomsspråk uppstår ofta i storstäder och får sedan stor spridning, inte bara bland ungdomar. Det betyder dock inte att dessa ungdomsspråk är allmänt accepterade i samhället. Vissa människor är nämligen kritiska till de nya språkbruken och för fram argument mot dem. Varför är multietniska ungdomsspråk så populära och samtidigt så kritiserade?

Vanligtvis brukar de multietniska ungdomsspråken använda sig av varken rätt svensk grammatik eller rätt uttal. Detta kan uppröra de som faktiskt kämpar för att vi ska tala rätt svenska. I artikeln *Varför blir vi rasande när vi möts av dåligt språk?* (*Svenska Dagbladet*, 2017-01-22) förklarar Jenny Aschenbrenner hur vi ser på dem som använder felaktigt språk. I artikeln säger Lena Lind Palicki, språkvårdare på språkrådet, att de som påpekar felet i en individs språk både vill trycka ner den som talar för deras okunnighet men även om att bevara vårt språk. Aschenbrenner beskrev även hur en kritiker tänker. Stefan Johansson yttrar sig i Aschenbrenners text genom att beskriva orsken till hans kriticism. Johansson sa till Aschenbrenner ”Oavsett om den gruppen är en ung subkultur, en privilegierad elit eller en utanförskapsidentitet kan de små gruppernas språk skapa splittring och missförstånd och öka klyftorna mellan människor.” Rickard Jonsson har även många synpunkter på kritik till multietniskt ungdomsspråk, i artikeln *Förbjudet språk: nedsättande ord i språkdebatt och klassrumssamtal* (*Flerspråkighet, identitet och lärande*, 2010) skriver Jonsson om hur Ebba Witt-Brattström i en debatt (*Dagens Nyheter*, 2006-04-19) talar om hur ungdomarna i de multietniska samhällena inte får tillräckligt med svenskundervisning. Enligt Witt-Brattström medför detta att ungdomarna med bristfällig svenska har det tuffare i arbetslivet.

Men varför är det multietniska ungdomsspråket så populärt fastän det blir svårare att hitta jobb och få bra betyg i skolan? Henrik Sahl Johansson beskriver hur ungdomsspråket har blivit mer exotiskt med tiden i artikeln *Nu omfamnar vi förortsslang* (*Svenska Dagbladet*, 2017-02-10). Han menar att i vår kultur får man inte längre tala nedsättande om dessa ungdomar utan att få en främlingsfientlighetsstämpel. Med färre onda ord om detta språk har det blivit mer accepterat i samhället och det multietniska ungdomsspråket har fått flöda fritt. Johansson skriver om att det har skrivits en bok på Rinkebysvenska, vilket ungdomarna har uppskattat. Bara ett steg som detta visar hur mycket större de multietniska språken har blivit i det svenska samhället.

År 2011 skrevs det en artikel om hur slangspråket sheng började i slummen men sedan talade även Kenyas president Mwai Kibaki några sheng-ord. Artikeln skrevs av Louisa Nyström och Peter Hammarbäck (Sheng förenar och delar Kenya, *Språktidningen*, 2011:3) och de berättade om hur Kenya är tvåspråkigt och att det är många som inte kan behärska något utav språken fullständigt vilket gjorde att sheng blev stort. De beskriver om hur sheng snabbt förändras och att språket ser olika ut i olika yrkesgrupper. Enligt Nyström och Hammarbäck är hiphop en stor faktor till spridningen dock påverkar språket de unga negativt i skolan då de skriver på sheng. Här kan man se likheter med Sverige, hiphop är även stort i Sverige och sprider det multietniska ungdomsspråket samt många av ungdomarna får problem med sitt lands modersmål. Men språket ger även en gemenskap inom grupper som Nyström och Hammarbäck förklarar genom att skriva att olika yrkesgrupper har olika språk samt att ungdomarna kommer på nya ord eftersom de endast vill att de ska förstå vad de pratar om.

De multietniska ungdomsspråken är stora och populära i Sverige men samtidigt enormt kritiserade. De kritiserar på grund av att etniska svenskar inte vill att

deras språk ska talas felaktigt när de kämpat för att det ska talas rätt. Samtidigt är det exotiskt och skapar gemenskap mellan grupper. Dessa grupper skapar dock klyftor enligt Stefan Johansson (Aschenbrenner Jenny, Varför blir vi rasande när vi möts av dåligt språk?, *Svenska Dagbladet*, 2017-01-22) Artikeln Sheng förenar och delar Kenya (Språktidningen, 2011:3) visar att folket är mer ogillande i början på grund av svårigheter av förändring men sedan accepterar samhället språket allt mer och mer. Att de multietniska språken är populära i Sverige beror på flera faktorer som till exempel att de blir mer och mer accepterade efterhand samtidigt som det skapar gemenskap. Det kritiserar dock fortfarande men inte i samma utsträckning som för 10 år sedan.

Källförteckning

(Aschenbrenner Jenny, Varför blir vi rasande när vi möts av dåligt språk?, *Svenska Dagbladet*, 2017-01-22))

(Johansson Rickard, Förbjudet språk: nedsättande ord i språkdebatt och klassrumssamtal *Flerspråkighet, identitet och lärande*, 2010)

(Nyström Louisa och Hammarbäck Peter, Sheng förenar och delar Kenya, *Språktidningen*, 2011:3)

(Sahl Johansson Henrik, ”Nu omfamnar vi förortsslang, *Svenska Dagbladet*, 2017-02-10)

Bedömningskommentar till elevlösning 1:3

Innehåll och källhantering

Eleven har följt rekommendationen att använda den givna presentationen av frågeställningen.

Beskrivningen bygger på fyra relevanta källor varav en, Jonssons artikel, endast användes vid utprövningstillfället. Faktaurvalet är lämpligt och referaten i stort sett rättvisande fastän innehållet på några ställen är vagt. I sammanfattningen av Sahl Johanssons artikel får läsaren till exempel ingen förklaring till att det multietniska ungdomsspråket numera betraktas som exotiskt eller vad det betyder. Beskrivningen innehåller dessutom några missuppfattningar, bland annat att det är ungdomar som uppskattat boken på rinkebysvenska när det enligt källtexten var kritikerna. Det finns också några påståenden utan källstöd, till exempel om hip-hopens betydelse i Sverige. Tillsammans ger dock referaten en rimlig beskrivning, och fokus ligger på frågeställningen även om innehållet kan ses som något tunt.

I avslutningen besvaras frågeställningen. Populariteten beror på att ungdomsspråken ses som exotiska, skapar gemenskap och blir mer accepterade med tiden; de kritiserar för att de skapar klyftor och därför att ”etniska svenskar inte vill att deras språk ska talas felaktigt när de kämpat för att det ska talas rätt”. Svaret är relevant men begränsas till att enbart handla om de multietniska ungdomsspråken i Sverige. Eleven har letat fram de delar i referaten som kan utgöra ett svar men utvecklar inte resonemanget kring något av delsvaren.

Den objektiva sakligheten brister på några ställen med formuleringar som ”de som faktiskt kämpar för att vi ska tala rätt svenska” och ”enormt kritiserade”, men i huvudsak är texten saklig. Källhänvisningarna är fullständiga men upprepas onödigtvis i slutsatsdelen. Det finns flera referatmarkörer och den första

redovisningen av en röst i källan, Lena Lind Palicki, är omsorgsfullt gjord. Stefan Johansson och Ebba Witt-Brattström får emellertid ingen presentation och att det är Rickard Jonssons forskning som redovisas i Sahl Johanssons text glöms helt bort. Till största del fungerar ändå citat- och referattekniken väl.

Bedömning Innehåll och källhantering: E. Textens innehåll bedöms som fokuserat och rimligt även om det finns vissa missuppfattningar och oklarheter. Slutsatserna presenteras dock inte i ett utvecklat resonemang. Källhanteringen fungerar i huvudsak väl.

Disposition och sammanhang

Texten är indelad i fem korrekt markerade stycken. Den givna presentationen av frågeställningen utgör en fungerande inledning och även avslutningen fyller sin funktion att leda läsaren ut ur texten. Organisationens av stoffet i beskrivningsdelen är otydlig då sorteringen efter innehåll snarare än källa inte är konsekvent genomförd. Det första beskrivningsstycket behandlar det multietniska ungdomsspråket i Sverige utifrån två källor. Det blir svårsläst då det första referatet har fokus på orsaker till kritiken och det andra på konsekvenser av användningen av språket. Eftersom stycket är längre än de övriga påverkar det också balansen mellan delarna. Temat i det därpå följande stycket är lättare att förstå då det bara tar upp positiva åsikter om ungdomsspråket utifrån en källtext. Det tredje beskrivningsstycket är mest problematiskt då beskrivningen tämligen abrupt har lämnat svenska förhållanden och blandar positiv och negativ kritik av sheng.

Textbindningen fungerar men har vissa brister. Stycke tre binds tydligt samman med det föregående genom en inledande fråga, men läsningen kunde ha underlättats om referatet av artikeln om sheng hade knutits till beskrivningarna av förhållandena i Sverige. Inom styckena skapas samband med hjälp av några enstaka sammanhangssignaler, främst ”även”. I det avslutande stycket är dock sammanhangssignaler rikligt förekommande.

Bedömning Disposition och sammanhang: E. Texten har en urskiljbar struktur med korrekt markerade stycken, men organisationen av stoffet är inte lämplig. Även textbindningen har svagheter men är fungerande.

Språk och stil

Språket följer i huvudsak skriftspråkets normer även om lösningen innehåller några satsradningar, stavfel och felval av pronomen och stor/liten bokstav. Det finns också flera störande tempusbyten. Ordförrådet är gott med några få undantag (”kritisism”, ”onda ord”). På flera ställen bär dock inte språket upp resonemanget, vilket främst beror på misslyckade konstruktioner. Två exempel på oklarheter är ”att de som påpekar felen i en individs språk både vill trycka ner den som talar för deras okunnighet men även om att bevara vårt språk” och ”folket är mer ogillande i början på grund av svårigheter av förändring”.

Satsradningarna och en del mångordiga formuleringar ger ett pratigt intryck men i huvudsak är stilen anpassad till det vetenskapliga skrivandet.

Bedömning Språk och stil: E. Språket är varierat och följer i huvudsak skriftspråkets normer men är inte klart. Stilen är i huvudsak anpassad till situationen.

Helhetsbedömning och delprovsbetyg

Texten är sammanhängande med en rimlig beskrivning och ett svar på frågeställningen. Språket är inte tillräckligt klart för att vara mer än delvis anpassat till situationen. Detta är ett pm som till viss del kan fylla syftet att informera och intressera kurskamraterna. Lösningen ges delprovsbetyget E.

Elevlösning 1:4 svenska som andraspråk 3 – delprovsbetyg B

Multietniska ungdomsspråk – populära och kritiserade

I flera mångkulturella länder som t.ex. Sverige, Frankrike och USA är det ganska vanligt att flera multietniska språk uppstår bland ungdomarna. Denna företeelse är vanligare i område där invandringen är ökad särskild i storstäderna. Rinkebysvenska i Sverige och Sheng i Kenya är vissa exempel av multietniska språk vilka ungdomarna använder. Vad kännetecknas dessa specifika språk är att även om de är språk som ungdomarna använder mest har de spridit sig i samhälle och har blivit väldigt populära. Å andra sida finns det vissa människor som står mot de nya språk och hur ungdomarna pratar i vardagslivet. Men varför är de multietniska ungdomsspråken så populära och samtidigt så kritiserade?

Många debatt har uppstått och många språkvetare, språkkritiker, professorer och journalister försökte svara på frågan. Forskaren Tommaso Milani från Stockholms universitet hävdar i Jennys Aschenbrenners artikel "Varför blir vi resande när vi möts av dåligt språk?" (*Svenska Dagbladet* 2017-01-22) att ungdomsspråket inte är bara ett bra sätt för att kommunicera utan en del av deras kultur. Språket som de använder i vardagslivet kännetecknar deras identitet, vem de är och vilken ursprung som de har även om de är födda i Sverige. Vad de vill bevisa är att de är olika och språket kan hjälpa de lyckas med det. "Genom att tala om språk talar människor om sina egna identiteter och konstruerar specifika gränser gentemot de andra" förklarar Tommaso Milani i samma artikel.

Att ungdomarna använder språket för att bygga sin identitet är en åsikt som andra professorn stöter. En av dem är Rickard Jonnson som är lektor i barn- och ungdomsvetenskap vid Stockholms universitet. "Det är ett språkbruk som ofta handlar om att bygga identitet inför sig själv och de andra" säger Rickard Jonnson i Henrik Sahl Johanssons artikel "Nu omfamnar vi förortsslang" i *Svenska Dagbladet* 2017-02-10.

Å andra sidan finns det flera människor som hävdar att de nya språkbruken har inte bara positivt resultat. Louisa Nyström och Peter Hammarbäck försöker att redovisar de positiva och negativa resultat vilka ungdomsspråket Sheng har i Kenya i sin artikel "Sheng förenar och delar Kenya" i *Språktidningen* 2011:3. De skriver i sin artikel att ungdomarna brukar använda språket Sheng när de är hemma eftersom det är väldigt viktigt för de att tillhör en folkgrupp men i skolan lära sig bara engelska och swahili. Resultatet är att de flesta kenyaner inte kan prata flytande något språk. Dessutom påpekar de i samma artikel att det finns mycket oro i det kenyanskt samhälle att Sheng påverkar på ett negativt sätt swahilin. Clara Momanyi som är doktor i swahililitteratur vid Kenya University i Nairobi betonar i Louisas Nyströms och Peters Hammarbäck's artikel "Sheng är inte ett eget språk, utan ett slangspråk som påverkar swahilins ordförråd, morfologi och grammatik negativt".

Men det finns också en annan konsekvens som kan påverka samhället enligt operaregissören och dramaturgen Stefan Johansson. Han säger i Jennys Aschenbrenners artikel "Varför blir vi resande när vi möts av dåligt språk?" i *Svenska Dagbladet* 2017-01-22 att när en speciell grupp som till exempel ungdomarna använder ett eget språk och inte språket som alla kan förstå i ett samhälle finns det risk att bli missförstånd vilket kan leda även till konflikter mellan olika grupper.

De multietniska ungdomsspråk som uppstår i flera mångkulturella samhällen är en företeelse som ingen kan utstötta. Vissa människor hävdar att de multietniska ungdomsspråken har positiva konsekvenser till ungdomarna och samhället i allmänhet. De hjälper ungdomarna bygga sin identitet och bevisa att de är olika

och har sin egen karaktär, tankar och kultur. Men å andra sidan är det många människor som tycker att de multietniska ungdomsspråken har negativt effekt eftersom ungdomarna lära sig inte prata flytande ett språk. De tycker också att när de olika grupperna inom ett samhälle använder sitt eget språk finns det risk för att dyka upp ett stor klyfta mellan människor i samhället.

Källförteckning

Aschenberg, Jenny(2017). Varför blir vi resande när vi möts av dåligt språk? Svenska Dagbladet 22.1.

Nyström, Louisa och Hammarbäck, Peter(2011). Sheng förenar och delar Kenya. Språktidningen 3.

Johansson, Henrik Sahl(2017).”Nu omfamnar vi förortsslang. Svenska Dagbladet 10.2.

Bedömningskommentar till elevlösning 1:4

Innehåll och källhantering

Uppgiftens frågeställning återges i det första stycket.

Beskrivningen består av en skicklig sammanställning av tre relevanta källor där olika åsikter om de multietniska ungdomsspråken presenteras på ett pedagogiskt sätt. Med hjälp av Aschenbrenners och Sahl Johanssons artiklar beskrivs dessa språks betydelse för ungdomarnas identitet och grupptillhörighet. Aschenbrenners artikel används även för att skildra en mer negativ sida hos ungdomsspråken, nämligen att de kan skapa klyftor i samhället. Referatet av Nyströms och Hammarbäcks artikel tar upp både positiva och negativa åsikter. Det innehåller någon oklarhet om orsakerna till att ungdomar använder sheng men även givande information om oron för shengs påverkan på swahili. Beskrivningen har genomgående fokus på frågeställningen.

I slutsatsdelen sammanfattas de åsikter om ungdomsspråket som presenterats i textreferaten, och resultatet fördjupas genom att förklaringar till de olika synpunkterna ges. Resonemanget är något kortfattat men ger ett tydligt och underbyggt svar, som också nyanseras genom garderingar som ”Vissa”, ”Å andra sidan” och ”finns det risk för”.

Eleven har valt att redovisa faktainnehållet utifrån de olika rösterna i källorna. Detta är ett komplicerat tillvägagångssätt som dock inte ställer till några problem med källhänvisningarna i texten. Inte mindre än fyra röster anges – Tommaso Milani, Rickard Jonsson, Clara Momanyi och Stefan Johansson – och alla presenteras noggrant. Hänvisningarna till källtexterna är fullständiga och bruket av referatmarkörer tydliggör avsändaren. Innehållet i källorna återges med objektiv saklighet.

Bedömning Innehåll och källhantering: A. Elevlösningen innehåller en fokuserad och utförlig beskrivning samt ett utvecklat och nyanserat svar på frågeställningen. Citat- och referattekniken fungerar väl.

Disposition och sammanhang

Texten är på ett lämpligt sätt organiserad efter innehåll. Inledningen för läsaren in i texten genom att definiera multietniska ungdomsspråk och presentera frågeställningen. Huvudtexten tar sedan metodiskt upp olika uppfattningar om

sådana språk, först positiva åsikter och därefter negativa. Varje beskrivande stycke hämtar information från en källtext. Det sista stycket med slutsatserna utgör en tydlig avslutning på texten. Styckemarkeringen är korrekt och det råder balans mellan textens olika delar.

Referensbindningen kring referenten *multietniskt ungdomsspråk* håller effektivt samman texten, som första styckets ”flera multietniska språk – multietniska språk – dessa specifika språk – språk som ungdomarna använder mest – de nya språk – de multietniska ungdomsspråken”. Ett annat läsarvänligt inslag i textbindningen är det flitiga bruket av sammanhangssignaler, till exempel för att uttrycka orsak och verkan: ”eftersom”, ”Resultatet är”, ”vilket kan leda även till”. Länkande fraser används även mellan styckena: ”Å andra sidan”, ”Men det finns också en annan konsekvens”. Stycke två och tre knyts också ihop med hjälp av en sammanfattning av det föregående stycket: ”Att ungdomarna använder språket för att bygga sin identitet är en åsikt som andra professorn stöter.”

Bedömning Disposition och sammanhang: C–A. Texten är väldisponerad genom en lämplig organisation av stoffet efter innehåll och en väl fungerande textbindning.

Språk och stil

Meningsbyggnaden är varierad vilket bland annat syns på fundamenten som är av olika slag och olika längd. Långa adverbial som ”I flera mångkulturella länder som t.ex. Sverige, Frankrike och USA” varvas till exempel med korta subjekt som ”Vissa människor”. Syntaxen är avancerad och eleven klarar konstruktioner med omvänd ordföljd men på några ställen inte placeringen av adverbial. Texten kan inte ses som välformulerad och det finns flera fel, främst rörande bestämd/obestämd form, verbböjning och prepositionsval. Vissa olyckliga ordval påverkar förståelsen av texten, till exempel ”stöter” i stället för *stödjer* och ”utstötta” i stället för förslagsvis *bortse från* i formuleringen ”en företeelse som ingen kan utstötta”. Kommunikationen begränsas dock bara i undantagsfall.

Texten är tydligt skriftspråklig och det finns inga stilbrott. Stilen är därför anpassad till det vetenskapliga skrivandet.

Bedömning Språk och stil: C. Språkfelen gör att texten inte är välformulerad med precision men de begränsar inte förståelsen annat än i undantagsfall. Lösningens språk och stil är anpassade till situationen.

Helhetsbedömning och delprovsbetyg

Denna väldisponerade lösning med sin utförliga beskrivning och nyanserade slutsats kan fylla syftet att informera och intressera kurskamraterna. Språk och stil är anpassade till situationen men språket är inte välformulerat med precision. Texten bedöms vara ett till övervägande del utförligt, nyanserat och välformulerat pm. Lösningen ges delprovsbetyget B.

Elevlösning 1:5 svenska som andraspråk 3 – delprovsbetyg E

Multi-etniska ungdomsspråk – Populära och kritiserade

Multi-etniska ungdomsspråk uppstår ofta i storstäderna och får sedan stor spridning, inte bara bland ungdomar. Det betyder dock inte att dessa ungdomsspråk är allmänt accepterade i samhället. Vissa människor är nämligen

kritiska till de nya språkbruket och för fram argument mot dem. Varför är de multietniska ungdomsspråken så populära och samtidigt så kritiserade?

Alla länder har ett språk som delar och skapar grupperingar, dessa språk skapar "vi" och "dem". Enligt artikeln "Sheng förenar och delar Kenya" (Språktidningen, 2011:3) skriver Louisa Nyström och Peter Hammarbäck om vilka fördelar och nackdelar det finns med språket sheng. Sheng är ett multietniskt språk som talas av ungdomar i Kenya. Den talas i små förorter som har dåligt rykte. De rika människorna i samhället ser att detta språk har stora konsekvenser i samhället och det förstör Swahilin enormt. Nyström och Hammarbäck hänvisar till Clara Momanyi som är doktor i swahililitteratur. Hon tycker att sheng är inte ett språk utan det är ett slangspråk som talas enligt hennes gissning hälften av landets befolkning och detta har påverkat negativt swahilins ordförråd, morfologi och grammatiken. Hon anser även att sheng påverkar elevens studier och nivå i skolan, Clara Momanyi uttrycker sin åsikt på ett väldigt negativt sätt, hon säger studenter har svårt att tala flytande swahili, på grund av att sheng påverkar deras uttal och grammatik som de sedermera gör att de skriver dåligt på uppsatser och tentor.

Nyström och Hammarbäck refererar dock till Dickson Mwaneki som är en språkforskare, han ser på språket sheng på ett positivt sätt, för den har stor kraft för språket swahili. Detta tar han upp i sin magisteruppsats, han påstår att sheng har tagit en stor plats och dessutom en viktig roll i samhället. Den har fått alla människor som har olika kultur talar samma språk. Det som fick språket sheng att spridas, utvecklas och många invånare började prata sheng är hiphopartister. Hiphopscenen som har varit en viktig punkt till shengs spridning enligt Nyström och Hammarbäck (2011:3). Men shengs spridning berodde också på mångkulturella folket, de olika folkgrupperna som hade egna språk. Människor i Kenya upptäckte ett språk som blev enkelt för alla att tala, enligt språkforskaren Dickson Mwanekis anser han att sheng har inga regler, det gör att det lättare att tala sheng. Den har ingen grammatik, ord som finns idag kan ändras efter några år. Detta betyder att det finns inga fasta regler. Det är en av anledningarna varför sheng har fått så många talare, dessa människor som talar detta språk tycker att det är självklart lättare att prata och skriva på ett språk med flytande regler än swahilin som har många komplicerade ord och grammatik. Det är mycket enkelt att göra misstag med uttalet och grammatiken. Det Mwanekis vill komma fram till är att det enormt lättare att kommunicera med sheng än att tala engelska och swahili.

I boken "språkpoltik" (2018) skriver författaren Olle Josedphson om multietniskt ungdomsspråk som har fått all uppmärksamhet av människorna. Många föredrar att tala det multietniska språket idag, men samtid finns det även många som tycker att multietniska språket som rinkebysvenska och miljonsvenska har påverkat svenskan negativt. Det multietniska språket talas mest av ungdomar med flerspråkig bakgrund, men den talas även av ungdomar med svenska som modersmål och förstaspråk. Detta innebär att ungdomar vill markera motstånd mot samhället och standard språket, det vill säga svenska. Ungdomar vill att det ska vara "vi" och "dem", de vill skapa grupper. Enligt bokens författare Olle Josedphson finns båda det inläraarsvenska och ungdomsspråket. Han påstår att ungdomsspråk har några konsekvenser på dem nya människorna som har kommit precis till Sverige. De brukar vara mindre kunniga av Svenska språket, då gör de grammatiska fel omedvetet. Jämfört med de som kan språket bra, dessa väljer själv att göra grammatiskt fel. De som har lärt sig svenska i vuxen ålder brukar möta massa med svårigheter, de behärskar inte språket bra, det vill säga de gör fel med uttal eller grammatik. Därför kan de inte använda ungdomsspråket, eftersom det blir svårt för en lärare att veta om eleven talar inläraarsvenska eller multietniskt ungdomsspråk.

Författaren Josedphson skriver om en mediadebatt som tog plats år 2006, den handlade om "balttesvenska", det kom upp två åsikter. Första åsikten var att ungdomsspråk är begränsat, torftigt, sexistiskt slangspråk som måste tränas i att tala standradsvenska. De andra i debatten tyckte att det multietniska ungdomsspråket var kreativt, roligt, lekfullt och det är en viktig del av många ungdomars identitet. Förklaringar till dessa åsikter är att slangspråkets viktigaste funktion är att markera gemenskapen bland ungdomar och hävda motstånd mot samhället. En annan förklaring är att i multietniskt ungdomsspråk tillkommer den mångkulturella utsträckningen.

Avslutningsvis multietniskt ungdomsspråk är mycket populärt idag, den har båda positivt men samtidigt negativt inverkan. Många värderar ungdomsspråket högt, eftersom att många använder detta språk, inte bara ungdomar utan även vuxna. Det gör att mänslikorna har något gemensamt, ett språk som är skapad av många andra språk som till exempel arabiska, turkiska eller kurdiska. Men samtidigt det finns många som kritiserar språket och tycker att det förstör den standard svenskan, den "balttesvenska" skapar grupperingar.

Bedömningskommentar till elevlösning 1:5

Innehåll och källhantering

Eleven har följt rekommendationen att använda den givna presentationen av frågeställningen.

Med hjälp av Nyströms och Hammarbäcks artikel beskrivs därefter språket sheng som ett exempel på ett multietniskt ungdomsspråk. Referatet tar upp kritiska åsikter om språket, som att det påverkar swahilin negativt och därför även talarnas skolresultat, men även positiva synpunkter som att det är enkelt för alla att använda. Från Josephsons bok hämtas information om situationen i Sverige. Även här presenteras olika iakttagelser kring ungdomsspråkets för- och nackdelar, till exempel att det skapar gemenskap och samtidigt grupperingar eller att det är kreativt och samtidigt försämrar kunskaperna i standardsvenska. Viss relevant information tas alltså upp i båda referaten, men beskrivningen ger bara en översiktlig bild av ämnet. Fokus ligger inte alltid på frågeställningen. Flera ovidkommande inslag, till exempel redogörelsen för skillnaderna mellan inläraarsvenska och det multietniska ungdomsspråket, gör det svårt för läsaren att hitta det som är viktigt. Det finns också några missuppfattningar och motsägelser, som att sheng skulle ha "stor kraft för språket swahili", och beskrivningens första mening generaliserar långt utöver vad källorna ger stöd för.

Den avslutande slutsatsen är kortfattad och fokuserar på det multietniska ungdomsspråket i Sverige. Läsaren får veta en orsak till att ungdomsspråket är populärt och två orsaker till kritiken. Svaret bygger på textreferaten, men informationen om sheng, som utgör en stor del av beskrivningen, används inte och resonemanget är outvecklat.

På några få ställen, som i meningen "Clara Momanyi uttrycker sin åsikt på ett väldigt negativt sätt", finns osakligheter men i huvudsak uppfyller texten kraven på objektiv saklighet. Källhänvisningarna är fullständiga (även om Josephson genomgående stavas Josedphson) och de två rösterna i källan som anges presenteras också tydligt. Det finns gott om referatmarkörer som tydliggör vem som sagt vad. Ett enstaka misstag är att Dickson Mwaneki tillskrivs ett yttrande som kommer från en annan källa, rapparen Matumbai. Några formuleringar, framför allt

uppräknningar som ”begränsat, torftigt, sexistiskt slangspråk”, är avskrifter från källtexterna. Det finns också meningar som ligger nära källtexten men där vissa ord bytts ut mot synonymmer. Dessa är dock inte så många och sammantaget fungerar citat- och referattekniken i huvudsak väl.

Bedömning Innehåll och källhantering: E. Lösningen innehåller en översiktlig beskrivning och en kortfattad slutsats som delvis bygger på textreferaten. Citat- och referattekniken fungerar i huvudsak väl även om vissa källnära inslag förekommer.

Disposition och sammanhang

Texten har en tydlig struktur bestående av den givna inledningen, en huvuddel där de två källtexterna refereras i tur och ordning samt en avslutning med slutsatserna. Nytt stycke markeras konsekvent med blankrad och organisationen av stoffet är lämplig för uppgiftens syfte. Först presenteras sheng med ett stycke om kritik och ett stycke med mer positiva åsikter om språket. Därefter beskrivs det svenska multietniska ungdomsspråket. Uppdelningen av det referatet i två stycken följer en annan princip. Först ställs positiva och negativa åsikter mot varandra, varpå det följande stycket främst behandlar språkdebatten 2006. Det är dock hela tiden lätt att följa tankegången.

Textbindningen fungerar väl. De beskrivande styckena inleds med kärnmeningar och styckena är därefter väl sammanhållna inom det berörda undertemat. Texten binds också ihop med hjälp av länkande fraser som ”Det Mwanekis vill komma fram till” och demonstrativa pronomen (framför allt ”detta”). Det finns dessutom sammanhangssignaler av olika slag som, även om de inte alltid används på ett korrekt sätt, ändå skapar samband. Exempelvis används ”även”, ”sedermera” och ”dock”. Det sista stycket utpekats tydligt som avslutning.

Bedömning Disposition och sammanhang: C–A. Texten är väldisponerad med en organisation av stoffet som passar uppgiften samt en väl fungerande textbindning.

Språk och stil

Språket i elevlösningen är varierat vad gäller såväl meningsbyggnad som ordval. Texten innehåller emellertid så många språkfel att de drar läsarens fokus från innehållet. Främst stör satsradningarna, men även ordföljdsfel och formfel påverkar läsbarheten. Bruket av artiklar visar också osäkerhet. Ibland saknas artikeln (”berodde också på mångkulturella folket”) och ibland överanvänds den (”det förstör den standard svenskan”, ”den ’blattesvenska’ skapar grupperingar”). Kommunikationen begränsas dock bara på några få ställen, till exempel i uttrycket ”den mångkulturella utsträckningen” där källtextens ”dimension” blivit utbytt mot synonymen ”utsträckning”.

Lösningen innehåller några få stilistiska skönhetsfel, som ”massa med svårigheter”, men ordvalet är lämpligt och de språkliga misstagen påverkar sällan stilnivån.

Bedömning Språk och stil: E. Textens språk är till viss del anpassat till situationen. Kommunikationen begränsas bara i undantagsfall men läsningen störs av många språkliga felsteg. Stilen är anpassad till det vetenskapliga skrivandet.

Helhetsbedömning och delprovsbetyg

Lösningen innehåller en översiktlig beskrivning och ett svar på frågeställningen som dock saknar ett utvecklat resonemang. Texten är väldisponerad men innehåller många språkfel som stör läsningen. Detta pm kan till viss del fylla syftet att informera och intressera kurskamraterna. Lösningen ges delprovsbetyget E.